

Jaarverslag Stigas 2013

Natuurlijke partner voor duurzame inzetbaarheid

Dit is een uitgave van Stigas, waarin samenwerken
LTO Nederland
Branchevereniging VHG
CUMELA Nederland
FNV Bondgenoten
en CNV Vakmensen

Telefoon (071) 568 90 00

datum
April 2014

INHOUDSOPGAVE

	Voorwoord.....	1
1.	Algemene beschouwing.....	1
1.1	Stigas voor goede arbeidsomstandigheden en verzuimpreventie.....	1
1.2	Speerpunten in 2013.....	1
2.	Ontwikkelingen ziekteverzuim en ongevallen.....	3
2.1	Ziekteverzuim.....	3
2.2	Ziekte duur.....	3
2.3	Ziekteverzuim en diagnose.....	4
2.4	Bedrijfsongevallen en beroepsziekten.....	4
2.5	Het tweede ziektejaar.....	4
2.6	Conclusies.....	5
2.7	Dodelijke ongevallen.....	5
3.	Preventiediensten en regie op verzuim.....	8
3.1	Risico-inventarisatie.....	8
3.2	Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en gezondheidsbus.....	9
3.3	Werkplekonderzoeken en- advies.....	11
3.4	Workshops WerkenInBalans.....	11
3.5	Training Werken aan morgen.....	12
3.6	Infectieziekten en werk.....	12
3.7	VerzuimOnderDeDuim.....	14
3.8	Regievoering op verzuim.....	14
4.	Kennisfunctie en uitvoering brancheprojecten.....	15
4.1	Sectoractiviteiten.....	15
4.2	Aanpak WerkenInBalans.....	16
4.3	Werken aan morgen.....	16
4.4	Stof, pak 't aan.....	17
4.5	Bescherm bewust.....	17
5.	Communicatie en voorlichting.....	18
5.1	Colland en VanColland magazine.....	18
5.2	Folders en websites.....	18
5.3	Voorlichtingen, workshops en cursussen.....	18
6.	Organisatie.....	20
6.1	Stigas-Bureau: kennis- en loketfunctie.....	20
6.2	Stigas-adviseurs en agrarische klantenteams.....	21
Bijlage 1	Samenstelling klankbordgroepen en subgroepen per 31-12-2013.....	22
Bijlage 2	Overzicht dodelijke ongevallen agrarische en groene sectoren 2013.....	24
Bijlage 3	Overzicht voorlichtingen Stigas 2013.....	25

VOORWOORD

Beste lezer,

Ook het afgelopen jaar heeft helaas weer aangetoond dat de aandacht voor veilig en gezond werken niet mag verslappen, ook niet in deze tijd van economische crisis. Het meest in het oog springend is het tragische ongeval met een mestsilo in Makkinga, waarbij drie dodelijke slachtoffers te betreuren waren. Daarnaast vragen ook andere thema's voortdurend de aandacht, zoals het vroegtijdig ontstaan van lichamelijke klachten en ook ziekten, die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Vooral ook de vergrijzing, die tot gevolg heeft dat we met zijn allen langer gaan doorwerken en het risico op verzuim daarbij sterk toeneemt, maakt het belang van preventie en re-integratie alleen maar groter.

Deze ontwikkelingen zijn ook het afgelopen jaar richtinggevend geweest voor het werk van Stigas. Zo is om te beginnen het project 'Werken aan Morgen' afgerond, een project waarmee ingespeeld wordt op de vergrijzing in de sector. In het kader van dit project, dat mede ondersteund wordt vanuit ESF-middelen, zijn diverse activiteiten gestart om bedrijven en werknemers voor te bereiden op langer doorwerken. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om ertoe bij te dragen dat ondernemers en werknemers gezond en vitaal de eindstreep halen om daarna van hun welverdiende oude dag te kunnen genieten.

Naast de vergrijzing blijven de meer traditionele onderwerpen een belangrijke rol spelen, zoals het ongeval in Makkinga aantoont. Dit en ook andere ongevallen tonen aan dat, hoewel er al veel bekend is over de risico's van ons werk, nog lang niet altijd de ernst van de risico's goed worden ingeschat. Deze ongevallen zetten ons aan het denken hoe we meer grip kunnen krijgen op het beheersen van risico's. Zo zijn het afgelopen jaar ideeën ontwikkeld om meer accent te leggen op de opvolging van verbeteracties, zoals deze ondermeer uit de risico-inventarisatie naar voren komen. Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is eind van het jaar nagenoeg overeenstemming bereikt over een pilot onder de titel 'Naar meer zelfwerkzaamheid en zelfregulering'. Met deze pilot wordt ook ingespeeld op nieuw overheidsbeleid, waarmee men zelfregulering wil stimuleren.

Goed is het om te constateren dat het verzuim in de sector na enkele jaren van stijging het afgelopen jaar weer daalt. Kennelijk werpt de sectorgerichte verzuimaanpak in combinatie met de aandacht voor preventie zijn vruchten af. Kenmerken van deze aanpak zijn de grote mate van branchespecialisatie van alle betrokken professionals, alsmede de integrale (lees: keten)benadering van preventie en verzuimbegeleiding. Dit uit zich in samenwerking van preventieadviseurs, re-integratieadviseurs en bedrijfsartsen. Het doet ons deugd te constateren dat politiek Den Haag veel belangstelling heeft voor onze sectoraanpak en deze wordt betrokken bij discussies over het toekomstige arbostelsel.

Deze politieke belangstelling voor onze aanpak heeft ertoe geleid dat Stigas gevraagd is om een pilot uit te werken, gericht op het zelf re-integreren van zogenaamde vangnetters die ziek uit dienst gaan. Aanleiding voor de pilot is de Modernisering van de Ziektewet, kortweg BeZaVa genoemd, die inhoudt dat vanaf 2014 de financiële lasten van deze groep werknemers bij de bedrijven en sectoren worden gelegd, waar deze in dienst zijn geweest. Helaas is deze pilot, nog niet van start kunnen gaan, omdat door het UWV nog geen vangnetters kunnen worden aangeleverd.

Tot slot is het afgelopen jaar een start gemaakt met de invulling van sectorspecifieke dienstverlening. Dit heeft ondermeer geresulteerd in het benoemen van sectorspecialisten onder de Stigasadviseurs als vast aanspreekpunt voor een bepaalde sector en het opstellen en uitvoeren van sector-activiteitenplannen. Vastgesteld kan worden dat bij een goede balans tussen algemene en sectorspecifieke dienstverlening deze aanpak kan bijdragen aan versterking van het draagvlak in de afzonderlijke sectoren.

Kortom, Stigas heeft weer laten zien voortdurend in te spelen op ontwikkelingen om haar heen en aangetoond daarbij voor onze sector een onmisbare speler te zijn als het gaat om veilig en gezond werken en verzuimpreventie. Met recht voor ons het branche-instituut voor duurzame inzetbaarheid. Dit jaarverslag geeft een samenvatting van de vele activiteiten van Stigas over 2013. Wij wensen u veel leesplezier.

Namens het bestuur van Stigas,

Mans Vulto, werkgeversvoorzitter
Henk Onstwedder, werknemersvoorzitter

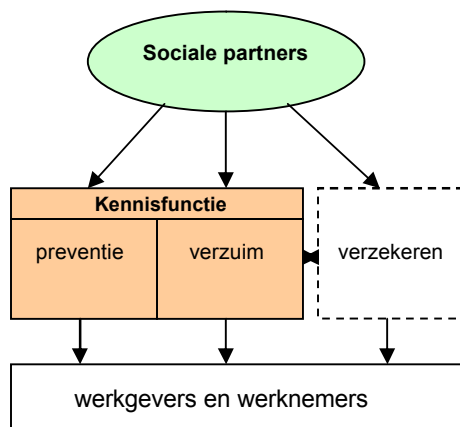
1. ALGEMENE BESCHOUWING

1.1 STIGAS VOOR GOEDE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN EN VERZUIMPREVENTIE

De zorg voor goede arbeidsomstandigheden en verzuimpreventie is bijna volledig bij werkgevers en werknemers komen te liggen. Omdat de relatief kleinschalige bedrijven in de agrarische en groene sectoren vaak niet in staat zijn dit zelf te regelen, heeft de sector een ketenaanpak ontwikkeld. Stigas vervult hierin een driedelige rol, te weten die van kenniscentrum op het gebied van arbeidsomstandigheden en verzuimpreventie, die van uitvoerder van preventiediensten en die van regisseur van verzuimpreventie. Dit laatste gebeurt in nauwe samenwerking met arbo dienst ArboVitale. Deze regierol wordt onder andere uitgevoerd voor bedrijven die bij verzuimverzekeraar SAZAS zijn aangesloten.

De integrale aanpak van preventie en verzuim maakt de positie van Stigas als het instituut gericht op duurzame inzetbaarheid voor de sector uniek. De integrale aanpak komt ondermeer tot uiting in:

- De inzet van volledig in onze sector gespecialiseerde preventieadviseurs;
- De inzet van gespecialiseerde bedrijfsartsen voor zowel preventieve taken (bijvoorbeeld het Preventief Medisch Onderzoek) als voor verzuimbegeleiding;
- Integrale samenwerking tussen preventieadviseur, bedrijfsarts en re-integratieadviseur in klantenteams;
- Het richten van algemene preventiediensten naar de kennis en informatie, die uit de verzuimbegeleiding wordt opgedaan en;
- Andersom de inzet - waar nodig - van preventiediensten in de verzuimbegeleiding.

Preventie vormt de eerste schakel in de keten en maakt de brancheaanpak van de agrarische en groene sector onderscheidend ten opzichte van andere branches in het midden- en kleinbedrijf. Afgezien van de sociale voordelen voor werkgevers en werknemers, komen de investeringen in preventie terug in de vorm van minder verzuim en arbeidsongeschiktheid. Uiteindelijk leidt dit tot een beter functionerende arbeidsmarkt en lagere kosten voor de bedrijven maar ook voor de sector als geheel. Als met preventie een daling van het ziekteverzuim met bijvoorbeeld 1 procentpunt wordt bereikt, levert dit een besparing op in loonwaarde van meer dan 20 miljoen euro op jaarbasis. De investering in preventie is naar verhouding maar een fractie van dit bedrag.

1.2 SPEERPUNTEN IN 2013

De ambities van de sector hebben in 2013 voor Stigas tot de volgende hoofdactiviteiten geleid:

- uitvoering van preventiediensten en verzuimbegeleiding
- vernieuwing van het Preventief Medisch Onderzoek (PMO)
- inspelen op langer doorwerken met het project 'Werken aan Morgen'
- dienstverlening meer richten naar sectoren
- inspelen op de Modernisering Ziektewet
- veilig en gezond werken in onderwijs

Uitvoering preventiediensten en verzuimbegeleiding

Het afgelopen jaar zijn door de Stigas preventieadviseurs ruim 1.000 bedrijfsbezoeken uitgevoerd. Doel hierbij was ondermeer ondersteuning bieden bij de uitvoering van risico-inventarisatie of een werkplekonderzoek. Daarnaast hebben veel andere activiteiten plaatsgevonden, zoals het uitvoeren van preventievoorlichtingen, voorlichting over risico's van dierziekten, het trainen van leidinggevenden in het omgaan met verzuim en advisering over de machinerichtlijn. Daarnaast is in samenwerking met ArboVitale voor ondermeer de bij SAZAS aangesloten bedrijven regie gevoerd op de verzuimbegeleiding.

Preventief Medisch Onderzoek

Stigas voert het Preventief Medisch Onderzoek (PMO) gericht uit. Dat wil zeggen dat bij een PMO specifiek gekeken worden naar de risico's in een bepaald bedrijf of sector, zoals deze uit de risico-inventarisatie naar voren komen. PMO is in veel gevallen een recht voor werknemers op grond van cao-afspraken, maar ook een verplichting voor de werkgever als de risico-inventarisatie daarom vraagt. Afgelopen jaar heeft een verdere verbeterslag van het PMO plaatsgevonden. In samenwerking met Adaptics, waarmee bij de uitvoering van het PMO wordt samengewerkt, zijn het vragenlijstonderzoek 'Gezondheid en werkbeleving' en de meetresultaten uit het biometrisch onderzoek in één digitaal beheerssysteem ondergebracht. Ook is het PMO op de bedrijfslocatie toegankelijker gemaakt voor kleinere bedrijven. Zo kan vanaf 8 deelnemers een kleine gezondheidsbus worden ingezet. Voorheen was deze dienst alleen beschikbaar vanaf 22 deelnemers.

Langer doorwerken: Werken aan morgen

Een belangrijk maatschappelijk vraagstuk voor de komende jaren is hoe we langer gezond en productief kunnen doorwerken. Dit raakt ook onze sector. Stigas kan als sectorinstituut voor duurzame inzetbaarheid een bijdrage leveren aan de oplossing van dit vraagstuk. Het afgelopen jaar is het project 'Werken aan morgen' afgerond en zijn de resultaten gepresenteerd in een slotbijeenkomst op 14 november. In hoofdstuk 4 wordt verder op de inhoud van dit project ingegaan. Het project werd financieel ondersteund vanuit ESF-middelen.

WERKEN AAN MORGEN

Dienstverlening meer richten naar sectoren

Het afgelopen jaar is invulling gegeven aan het nieuwe beleid om de dienstverlening van Stigas dichter bij de sectoren uit te voeren. Dit heeft erin geresulteerd dat een aantal Stigas adviseurs de rol van sectorspecialist heeft gekregen en binnen de begroting ruimte is gemaakt voor de uitvoering van zogenaamde sector-activiteitenplannen. Het afgelopen jaar is een start gemaakt het opstellen en uitvoeren van deze sector-activiteitenplannen.

Modernisering Ziektewet.

Vanaf 2014 wordt de Wet Beperking Ziekteverzuim en Arbeidsongeschiktheid Vangnetters, of kortgezegd *BeZaVa*, van kracht. Deze wet houdt in dat bedrijven, waar tijdelijke werknemers ziek uit dienst gaan of snel na het aflopen van het dienstverband ziek worden, zelf de financiële lasten van ziekte en arbeidsongeschiktheid gaan dragen. Dit was voor de Stichting van de Arbeid (StvdA) aanleiding om te bedingen dat sectoren zelf de gelegenheid krijgen om verantwoordelijkheid te nemen over de re-integratie. Stigas is gevraagd een dergelijk plan voor de agrarische en groene sector te uit te werken. Kern van dit plan is dat de betreffende groep werknemers zoveel als mogelijk vanuit dezelfde structuur en aanpak begeleid wordt, zoals deze ook beschikbaar is voor werknemers in vaste dienst. Hoewel de planvorming al voor de zomer was afgerond heeft het UWV helaas tot eind van het jaar geen mogelijkheid gezien om te begeleiden vangnetters aan te leveren. Aan het eind van het jaar heeft dit geleid tot een brief van de StvdA aan minister Asscher, waarin de minister wordt gevraagd alsnog beweging in de pilot te brengen.

Veilig en gezond werken in onderwijs

In feite begint het creëren van bewustzijn voor veilig en gezond werken van onze toekomstige ondernemers en werknemer al in de schoolbanken. Om deze reden heeft Stigas het afgelopen jaar ook weer op meerdere agrarische scholen bijgedragen aan lessen over veilig en gezond werken. Hierbij ging het ondermeer over de arbowetgeving, de risico-inventarisatie, gezond bewegen, arbocatalogus en bedrijfshulpverlening.

2. ONTWIKKELING ZIEKTEVERZUIM EN ONGEVALLLEN

2.1 ZIEKTEVERZUIM

Het verzuimpercentage is het percentage werkbare dagen, dat verloren is gegaan wegens ziekteverzuim. Het verzuimpercentage over de eerste twee jaar 2013 is gedaald met 0,3% ten opzichte van 2012 en komt uit op 3,5%, berekend volgens de CBS-standaard.

Tabel 1: Ziekteverzuim agrarische en groene sectoren eerste plus tweede ziektejaar

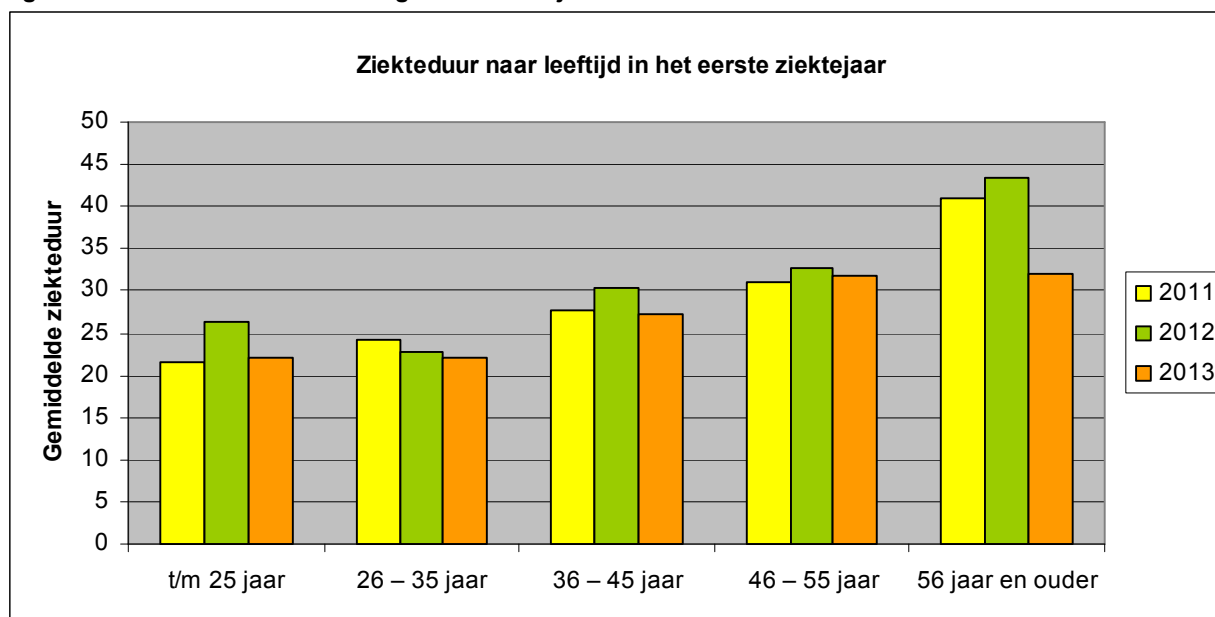
	2010	2011	2012	2013
Agrarische sector 1 ^e ziektejaar	3,1%	3,1%	3,1%	2,9%
Agrarische sector 2 ^e ziektejaar	0,6%	0,6%	0,7%	0,6%
Agrarisch totaal	3,7%	3,8%	3,8%	3,5%
Nederland 1 ^e ziektejaar*)	4,2%	4,2%	4,0%	

*) Bron: CBS / Jaarenquête Ziekteverzuim en Kwartaalenquête Ziekteverzuim. CBS neemt alleen het eerstejaars ziekteverzuim waar op basis van een steekproef.

2.2 ZIEKTEDUUR

De gemiddelde verzuimduur 1e ziektejaar is in 2013 met 2,9 kalenderdagen gedaald ten opzichte van 2012. Het betreft hier zoals gebruikelijk de beëindigde ziektegevallen. Uit figuur 1 blijkt een opvallende daling van de gemiddelde ziekteduur over het eerste ziektejaar in de leeftijdscategorie 56 jaar en ouder van 43,4 kalenderdagen in 2012 naar 31,9 kalenderdagen in 2013. De griepgolf heeft relatief veel kortdurend verzuim veroorzaakt. (Betreft hier 1.148 ziekmeldingen in het jaar 2012 en 1.361 ziekmeldingen in het jaar 2013).

Figuur 1: Ziekteduur in kalenderdagen naar leeftijd

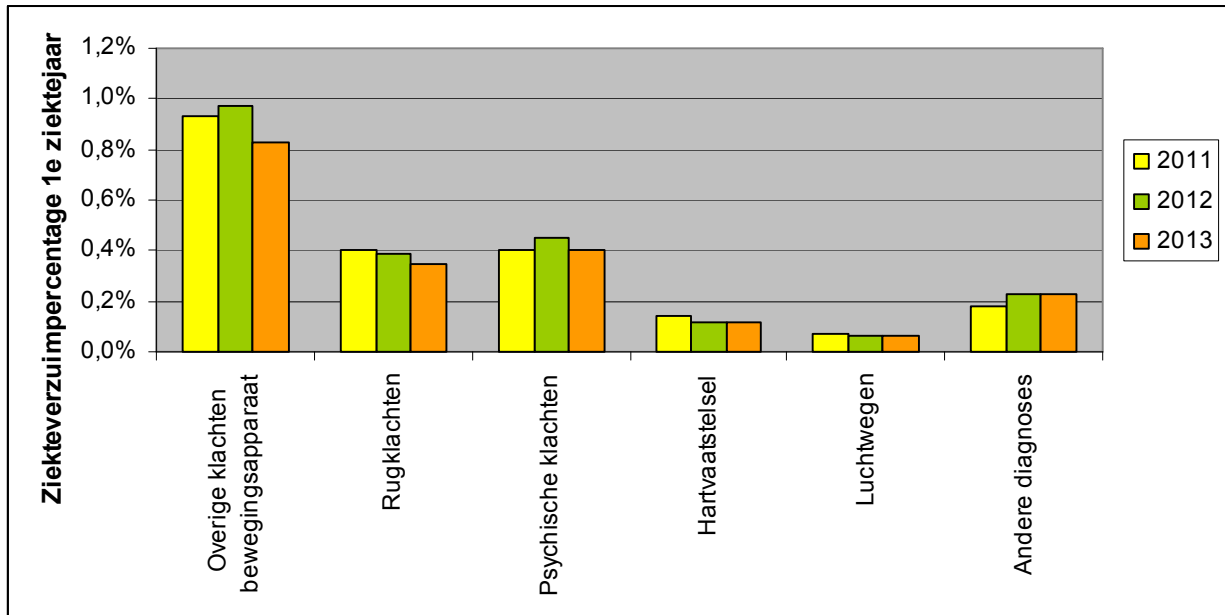

Bron: Stigas en SAZAS

2.3 ZIEKTEVERZUIM EN DIAGNOSE

Kortdurend verzuim komt doorgaans niet bij de bedrijfsarts terecht en krijgt daardoor geen diagnosecode. Figuur 2 laat zien hoe het verzuimpercentage van 2,9% is opgebouwd. Het gaat niet om een onderlinge verhouding van de ziektebeelden maar om het aantal ziektedagen dat elke diagnose kost. Klachten aan rug en ledematen bepalen voor een belangrijk deel het verzuim. Door preventie hiervan zou winst te behalen zijn.

Figuur 2: Ziekteverzuim naar diagnose

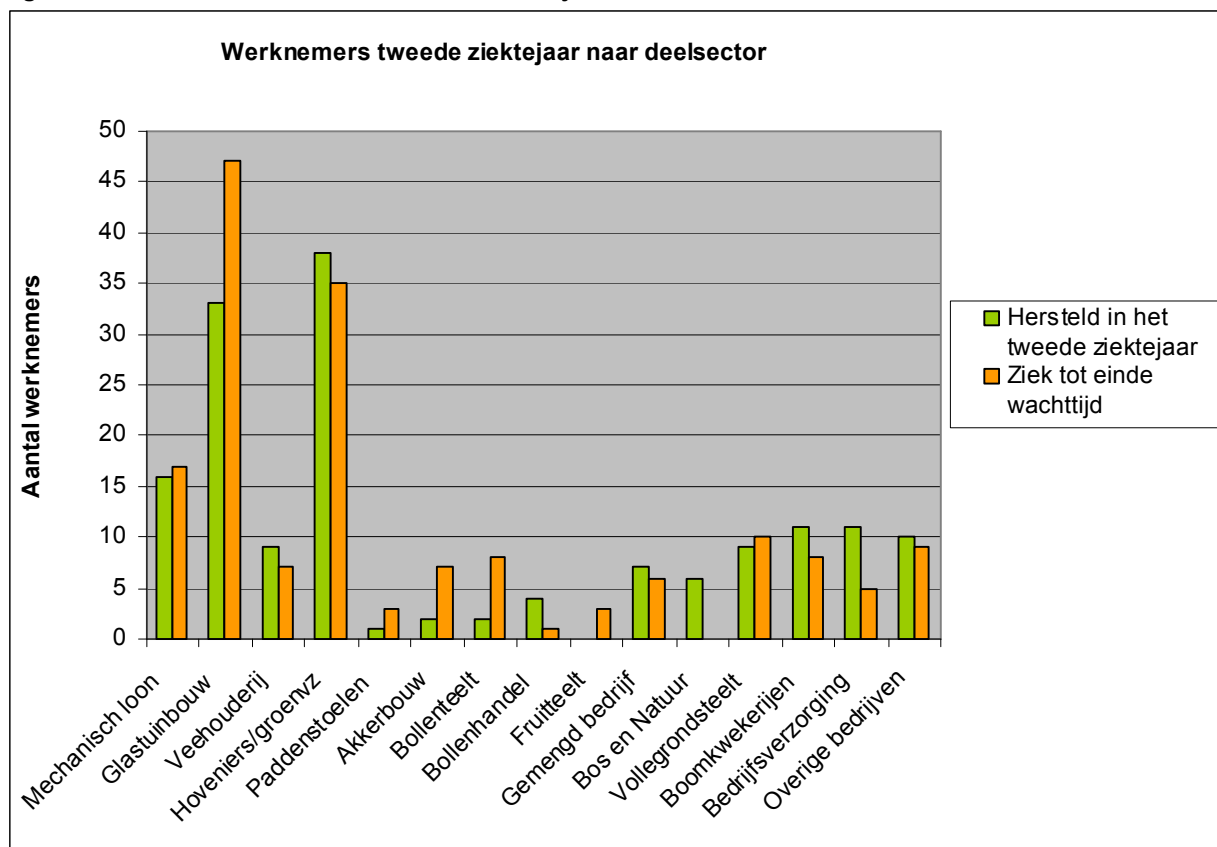
2.4 BEDRIJFSONGEVALLEN EN BEROEPSZIEKTEN

In 2013 zijn er in totaal 149 nieuwe bedrijfsongevallen met ziekteverzuim bij Stigas gemeld. Tevens werden er 319 vermoedelijke beroepsziekten vastgelegd door de bedrijfsartsen.

2.5 HET TWEEDE ZIEKTEJAAR

In het eerste ziektejaar wordt er alles aan gedaan om werknemers terug te laten keren naar werk. Met als gevolg dat degenen die langer ziek blijven ook kampen met ernstige problemen. Het gaat altijd om complexe situaties. In totaal gaat het om 325 werknemers. Toch gaat 48,9% van hen weer aan de slag in 2013 en bereiken 51,1% van hen einde wachttijd. 27,4% in deze groep was 56 jaar en ouder.

Figuur 3: Aantal werknemers in het tweede ziektejaar naar deelsector

In alle deelsectoren komen langdurig zieken voor, vooral in de grote sectoren. In de glastuinbouw komt circa 59% van de langdurig zieke werknemers niet meer aan de slag binnen 2 jaar bij de eigen of bij een andere werkgever.

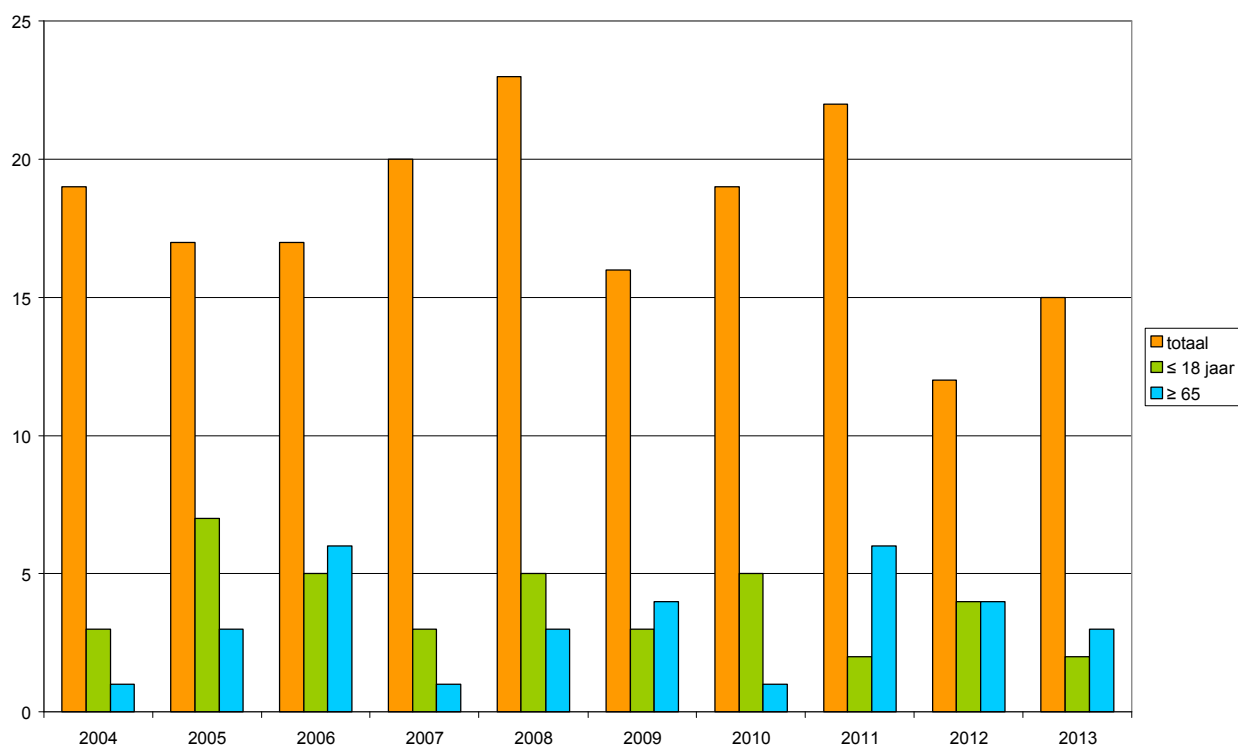
2.6 CONCLUSIES

Het verzuimpercentage over de eerste twee jaar is in 2013 met 0,3% gedaald ten opzichte van het jaar 2012 en komt uit op 3,5%, berekend volgens de CBS-standaard. Het 4^e kwartaal 2013 is nog niet gepubliceerd door het CBS maar duidelijk wordt dat de agrarische sector wederom gunstig afsteekt ten opzichte van andere sectoren.

2.7 DODELIJKE ONGEVALLEN

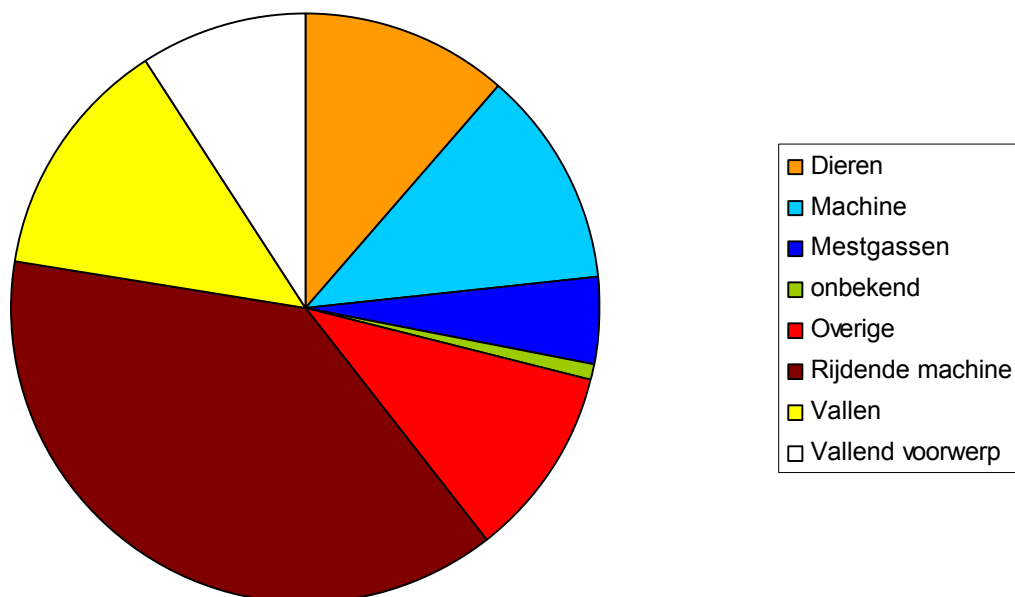
In 2013 waren 15 dodelijke ongevallen te betreuren in de agrarische en groene sectoren. Dat zijn helaas 3 ongevallen meer dan 2012. Het aantal dodelijke ongevallen ligt wel lager dan het gemiddelde sinds 2000 (17,4 dodelijke ongevallen per jaar). Daarnaast vonden er tijdens werkzaamheden op agrarische bedrijven twee dodelijke ongevallen plaats met derden. In onderstaande figuur staan de aantallen dodelijke ongevallen in de afgelopen tien jaar weergegeven.

Figuur 4: Dodelijke ongevallen van 2004 tot en met 2013 totaal en ouderen en kinderen

Positief is dat er in 2013 voor zover bekend geen dodelijke ongevallen hebben plaatsgevonden met kinderen en jeugdigen (< 18 jaar).

Figuur 5: Aantal ongevallen naar oorzaak van 2006 - 2013

Uit figuur 5 blijkt dat in de afgelopen 8 jaar rijdende machines, vallen en vallende voorwerpen het grootste deel van de dodelijke ongevallen veroorzaken. In 2013 hadden 5 ongevallen met rijdende machines te maken en 1 ongeval met een vallend voorwerp (hooibaal).

In juni van 2013 kwamen 3 mannen om en 1 man moest met vergiftigingsverschijnselen worden opgenomen in het ziekenhuis na blootstelling aan mestgassen in een mestsilo. Naar aanleiding van dit ongeval is door de Onderzoeksraad voor de Veiligheid een onderzoek ingesteld naar de risico's van mestgassen. De resultaten van dit onderzoek worden in 2014 gepubliceerd.

In 5 gevallen was een werknemer het slachtoffer en 9 keer een ondernemer. Van 1 geval is niet bekend of het een werknemer of ondernemer betrof. Opvallend is dat dit jaar geen kinderen en andere gezinsleden bij dodelijke ongevallen betrokken waren.

In bijlage 2 is een kort overzicht van de dodelijke ongevallen in 2013 opgenomen.

3. PREVENTIEDIENSTEN EN REGIE OP VERZUIM

Afgezien van de uitvoering van (branche)projecten vindt de dienstverlening grotendeels op bedrijfsniveau en op individueel niveau plaats. Belangrijke activiteiten op bedrijfsniveau waren in 2013:

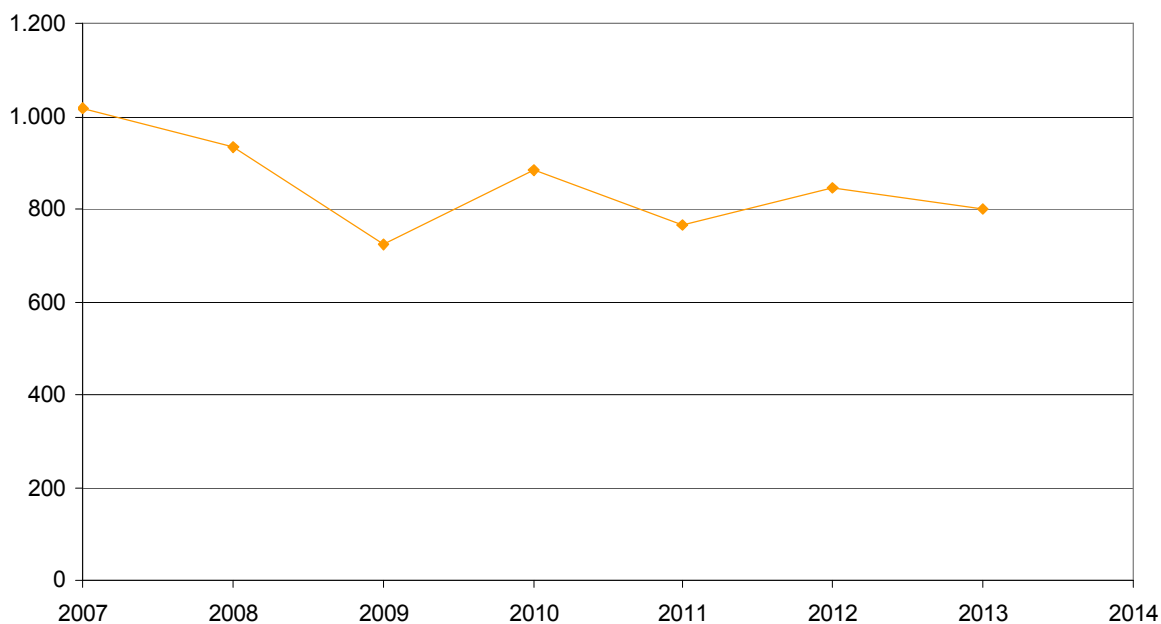
- risico-inventarisatie
- werkplekonderzoek
- Preventief Medisch Onderzoek en gezondheidsbus
- workshops WerkenInBalans
- actie verzuim onder de duim

3.1 RISICO-INVENTARISATIE (RIE)

In 2013 zijn we gestart met de sectoractiviteiten (zie 4.1). Om tijd vrij te maken voor sectoractiviteiten waren er voor 2013 minder risico-inventarisaties begroot. Ondanks dat 'maar' 720 risico-inventarisaties begroot waren, zijn toch nog 800 risico-inventarisaties uitgevoerd. Gebleken is dat toch veel bedrijven zich aanmelden om een risico-inventarisatie door Stigas uit te laten voeren. Gemak en vreemde ogen die meer of andere dingen zien dan iemand die al jarenlang rondloopt op het bedrijf zijn een daarbij een vaak gehoord argument.

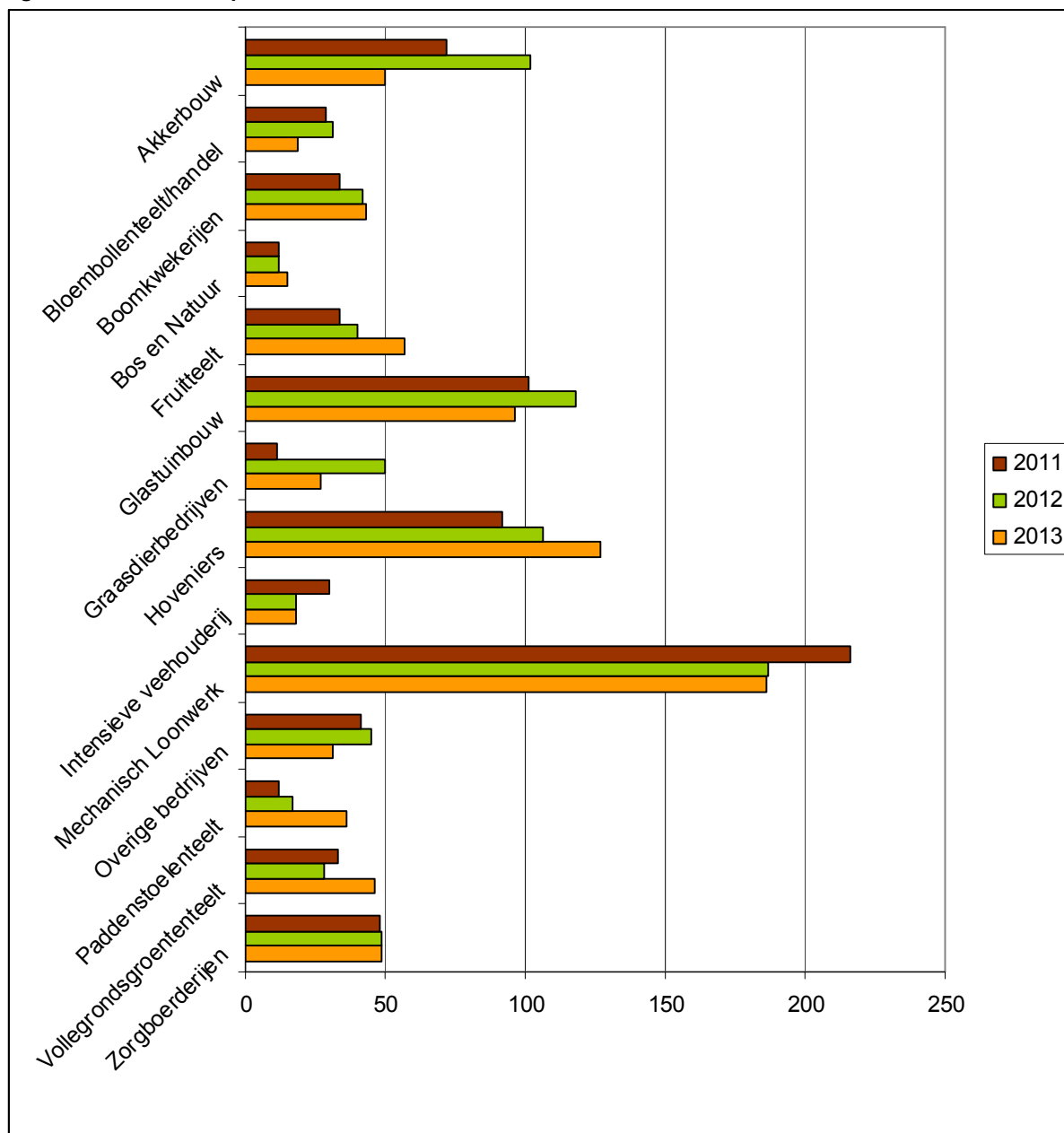
Daarnaast zien we dat certificeringssystemen, die eisen dat er actuele risico-inventarisatie aanwezig is, zoals VCA, Global-GAP en het kwaliteitssysteem voor zorgboerderijen, stimulerend werken op het (laten) uitvoeren van risico-inventarisaties.

Figuur 6: Aantal door Stigas uitgevoerde RIE's per jaar sinds 2007

In figuur 7 is een overzicht te zien van het aantal risico-inventarisaties dat door Stigas is uitgevoerd in de verschillende sectoren sinds 2011.

Figuur 7: Aantal RIE's per sector

Uitgezonderd akkerbouw en vollegrondsteelt en de fruitteelt zijn of waren alle digitale risico-inventarisaties in 2013 erkend als branche-RIE; deze digi-RIE's kunnen zonder toetsing door een deskundige worden uitgevoerd.

3.2 PREVENTIEF MEDISCH ONDERZOEK (PMO) EN GEZONDHEIDSBUS

Zoals al eerder aangegeven voert Stigas het Preventief Medisch Onderzoek (PMO) gericht uit. Dat wil zeggen dat bij een PMO specifiek wordt gekeken naar de risico's in een bepaald bedrijf of sector, zoals deze uit de risico-inventarisatie naar voren komen. PMO is in veel gevallen een recht voor werknemers op grond van cao-afspraken, maar ook een verplichting voor de werkgever als de risico-inventarisatie daarom vraagt. In 2013 heeft een verdere verbetering van het PMO plaatsgevonden. Door de inzet van een kleine gezondheidsbus is het mogelijk nu ook voor kleinere werkgevers vanaf 8 werknemers het PMO op de bedrijfslocatie uit te voeren.

Afbeelding: de kleine gezondheidsbus

In 2013 is de samenwerking tussen Stigas en Adaptics, als leverancier van de Gezondheidsbus verder vorm gegeven. Processen zijn gestroomlijnd en gedigitaliseerd. Met de grote of kleine Gezondheidsbus is het mogelijk PMO's uit te voeren op de locatie van het bedrijf. Dit scheelt de ondernemer en werknemers veel reistijd en wachttijd. Een dag PMO's wordt dan al gauw een leuke happening op het bedrijf en het gespreksonderwerp van de dag. In 2013 is een start gemaakt met PMO's voor kleinere bedrijven vanaf 8 medewerkers op locatie door de inzet van een kleinere bus.

De 'eigen' Stigas bedrijfsarts voert de individuele eindgesprekken, ontmoet op deze manier werknemers die niet verzuimen en leert het bedrijf en de werkplek beter kennen. De bedrijfsarts wordt nu een betere bekende voor alle werknemers van het bedrijf en is daardoor beter toegankelijk. Naast het gebruik van de Gezondheidsbus zijn ook op de vestigingen van ArboVitale regelmatig PMO's uitgevoerd voor agrarische werknemers.

De Gezondheidsbus is ook ingezet bij evenementen om bekendheid te geven aan het PMO, zoals op verzoek van CUMELA Nederland bij de wedstrijd 'Beste Schoon Water loonwerker van Brabant' in Middelbeers.

Afbeelding: een PMO in de Gezondheidsbus in Middelbeers

Beroepsziekten

De bedrijfsartsen hebben in 2013 in het totaal 47 (vermoede) beroepsziekten gemeld vanuit de begeleiding van ziekteverzuim.

5 waren van psychische aard, 3 hadden te maken met de huid, 31 betroffen klachten aan rug- en ledematen.

15 maal betrof het klachten aan schouder / bovenarm doorgaans in relatie tot langdurig repeterend werk boven schouder hoogte.

8 maal chronische polsklachten met beknelling van zenuw en bloedvaten in relatie tot repeterend werk.
8 maal lage rugklachten met uitstralende pijn naar de benen in relatie tot langdurig rugbelastend werk.

Aantal meldingen

Glastuinbouw bloemen	14
Glastuinbouw groenten	8
Hoveniers / groenvoorziening	12
Bloembollenteelt	3
Fruitteelt	2
Overigen sectoren	8

In 2014 gaan de Stigas bedrijfsartsen meedoen met het pijlstation intensief melden (PIM) van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten.

3.3 WERKPLEKONDERZOEK EN –ADVIES

Als een werknemer uitvalt of dreigt uit te vallen en het vermoeden bestaat dat de oorzaak in het werk ligt, wordt een Stigas preventieadviseur ingeschakeld voor het uitvoeren van een werkplekonderzoek (WPO). Deze adviseert over mogelijke aanpassingen van de werkplek, de organisatie van het werk of hulpmiddelen om terugkeer naar het werk mogelijk te maken en toekomstige uitval te voorkomen. De werkplekonderzoeken gebeuren altijd in het bijzijn van werkgever en betrokken werknemer en maken standaard deel uit van de verzuimaanpak voor onder andere SAZAS-klanten. Verder worden werkplekonderzoeken ingezet na een ernstig bedrijfsongeval met als doel soortgelijke ongevallen bij het betreffende bedrijf of sector te voorkomen. In 2013 zijn in totaal 192 werkplekonderzoeken uitgevoerd

- 56 maal na een ernstig bedrijfsongeval
- 28 keer preventief bij dreigend langdurig verzuim
- 108 keer om terugkeer naar werk te versnellen.

Van de 28 preventieve werkplekonderzoeken hebben er 24 uiteindelijk toe bijgedragen dat betrokken werknemer niet of in ieder geval niet langdurig is uitgevallen.

Voorbeeld werkplekonderzoek

April 2013: Evaluatie werkplekonderzoek door een Stigas preventieadviseur:

Gesproken met de werkgever. Enkele praktische adviezen zijn direct opgepakt zoals het plaatsen van spiegels op de trekker, meer gebruik maken van de elektrische pompwagens om de veilingkarren te verrijden. Het laatste wordt door werknemer nog wel eens vergeten en dan worden karren toch nog handmatig getrokken. Het moeilijkste is het veranderen van het gedrag van werknemer. Werkgever spreekt werknemer hier wel op aan. Werkgever overweegt nog de aanschaf van een Donkey (elektrotrekker). Ik heb nogmaals geadviseerd om samen met werknemer naar de gegeven adviezen te kijken en zelf ook te evalueren.

3.4 WORKSHOPS WERKENINBALANS

De aanpak WerkenInBalans heeft als doel de duurzame inzetbaarheid van werkenden te bevorderen door hen bewust te maken van de invloed van gezondheid en vitaliteit op hun persoonlijk functioneren. Onderdeel van de aanpak is het verzorgen van startbijeenkomsten bij bedrijven en kennisbijeenkomsten in samenwerking met studieclubs en belangenorganisaties in de sector.

'Ik was altijd te moe om 's avonds na mijn werkdag te sporten of iets anders te doen. De workshop heeft mij ervan bewust gemaakt dat het ook anders kan. Nu heb ik geleerd dat bewegen me gaat helpen meer energie te krijgen.'

Welke keuzes maak jij om gezond en vitaal te blijven?

Voor werknemers, ondernemers en zelfstandigen die meer willen weten over hoe zij zelf gezond en vitaal kunnen doorwerken. Nu en de toekomst. Welke risico's komen om de hoek kijken bij het ouder worden? Welke relatie heeft dit tot het werk? Wat is belangrijk om te doen? Hoe doe ik dat dan? De antwoorden op deze vragen krijgt u in een interactieve workshop, waarin we korte oefeningen afwisselen met praktische informatie. Op een speelse manier bieden wij u een bijeenkomst aan, waarin u stil staat bij die zaken die voor u persoonlijk

van belang zijn: Hoe blijf ik in balans, lichamelijk en mentaal? Waar krijg ik energie van en wat vreet bij mij juist energie? Hoe kan ik daar op sturen, op het werk, thuis?

Aan het eind van de workshop gaat u naar huis met een eigen pakketje handvatten en tips om hier ook echt iets mee te doen. Voor uzelf, of om thuis of met uw werkgever te bespreken.

De uitvoering van de workshop is maatwerk, afgestemd op de specifieke vraag en doelstelling van de groep.

In 2013 is de workshop WerkenInBalans 12 maal verzorgd als onderdeel van de aanpak WerkenInBalans.

3.5 TRAINING WERKEN AAN MORGEN

In het kader van het ESF-project 'Werken aan morgen' is voor (studie)groepen van werkgevers een workshop ontwikkeld voor het in groepsverband opstellen van een vitaliteitsplan voor het eigen bedrijf. De workshop is interactief, modulair opgebouwd en wordt in maatwerkvorm verzorgd.

'We doen binnen ons bedrijf al zo veel aan Arbo en toch blijft het ziekteverzuim te hoog. Ik begrijp nu dat aandacht voor gezond en fit zijn belangrijk is om het vol te kunnen blijven houden. Heb nu een duidelijker idee gekregen van wat me te doen staat en hoe ik daar met mijn mensen over ga praten.'

Aan de slag met gezond en vitaal langer doorwerken

Voor ondernemers die meer willen weten over vitaal werken nu en de toekomst. Hoe doe ik dat? Wat is belangrijk om te doen? Hoe betrek ik mijn medewerkers hierin? De antwoorden op deze vragen krijgt u in een interactieve workshop.

Ter voorbereiding van de workshop maakt u - in 10 minuten - met de Stigas Vitaliteitsscan Bedrijf een 0-meting van uw bedrijf. Hiermee gaan we aan de slag. Aan het eind van de workshop gaat u naar huis met een eigen pakketje handvatten en tips om hier ook echt iets mee te doen. Voor uzelf, of om in te zetten bij uw medewerkers.

WerkVermogensMonitor

Daarnaast bieden wij deelnemers de mogelijkheid om online de WerkVermogensMonitor in te vullen, een instrument dat uw werkvermogen in kaart brengt. Werkvermogen (ook wel inzetbaarheid genoemd) is de mate waarin iemand zowel lichamelijk als geestelijk in staat is om zijn huidige werk uit te voeren.

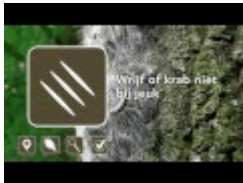
In 2013 is de training 'Werken aan morgen' 26 maal verzorgd.

3.6 INFECTIEZIEKTEN EN WERK

Het onderwerp Infectieziekten en zoönosen kwam vaak aan de orde in 2013 en leeft in de sector. In samenwerking met het RIVM, twee GGD'en en LTO Nederland is een adviezenpakket opgesteld over hygiëne in de dierhouderij. Dit is vervolgens besproken in de klankbordgroep dierhouderij van de arbocatalogus. Daarop is het document aangepast en zijn een groot aantal opmerkingen van de klankbordgroep overgenomen. Verder heeft de klankbordgroep dierhouderij de adviezen besproken en het resultaat ligt nu voor bij I-SZW voor goedkeuring om daarna opgenomen te worden in de arbocatalogus.

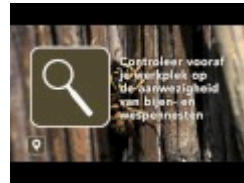
In opdracht van het Bosschap zijn wederom drie korte filmpjes gemaakt over de volgende onderwerpen: Eikenprocessierups, Ziek door vogels en Bijen- en wespensteken. De filmpjes zijn te vinden op de website www.stigas.nl.

Eikenprocessierups

Ziek door vogels

Bijen-en wespsteken

Afbeeldingen: Impressie van de filmpjes zoals te zien op internet

In april 2013 was Stigas wederom mede organisator van de jaarlijkse 'WeekVanDeTeek'. Stigas vervult een leidende rol in deze gezamenlijke aanpak van 16 organisaties die betrokken zijn bij de problematiek, zoals het RIVM, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, WUR, Jagersvereniging en het Geldersch Landschap. Onder andere zijn diverse voorlichtingen gegeven en is de voorlichtingswebsite www.weekvandeteek.nl geactualiseerd.

Daarnaast hebben de volgende activiteiten in het kader van preventie van de ziekte van Lyme plaatsgevonden:

- Op verzoek van het Bosschap en Staatsbosbeheer heeft Stigas een project uitgevoerd naar de effectiviteit van geïmpregneerde werkkleding tegen teken. Dit project is in 2013 afgerond.
- Stigas en LUMC hebben een artikel gemaakt over de problematiek van tekenbeten en de ziekte Lyme in de sectoren Bos, Natuurbeheer en hoveniers.
- Stigas heeft samen met de Universiteit Twente een project uitgevoerd, waarbij een leaflet is ontwikkeld over het voorkomen van de ziekte van Lyme voor laaggeletterde werknemers. Dit leaflet is in 2013 geëvalueerd op zijn effectiviteit en is gedrukt en verspreid.

Verwijderen

Als je een teek op je lijf vindt, moet je die verwijderen.

- Verwijder de teek zo snel mogelijk. Ga naar de huisarts als de teek langer dan 24 uur in je huid heeft gezeten.
- Gebruik een tekenverwijderaar, zoals een tekening of een puntig pincet.
- Pak de teek bij de kop vast, zo dicht mogelijk op je huid.
- Trek de teek er langzaam uit.
- Smeer 70% alcohol of jodium op de wond.

Blijven opletten

Als je een teek hebt verwijderd, moet je goed op blijven letten.

- Noteer de datum en de beetplek.
- Let 3 maanden lang op of je een rode ring om de beetplek krijgt. Let ook op andere klachten.
- Ga naar de huisarts als je klachten hebt en zeg dat je in het groen werkt.

Deze folder is ontwikkeld door de Universiteit Twente, met subsidie van NWO

Afbeelding: Vier verschillende leaflets zijn getest op laaggeletterden en deze kwam er als beste uit.

Teken-poli

In 2013 is een start gemaakt met de samenwerking tussen Stigas en het Gelre ziekenhuis in Apeldoorn. De Stigas bedrijfsarts kan rechtstreeks verwijzen naar de Lyme-poli van het Gelre Ziekenhuis bij verdenking op de ziekte van Lyme. Ter onderbouwing van deze verwijzing is hij gefaciliteerd om bloedonderzoek uit te voeren. Deze werkwijze bespaart tijdens de intake een bezoek aan het ziekenhuis.

3.7 VERZUIM ONDER DE DUIM

In 2013 is in opdracht van SAZAS een vervolg gegeven aan de actie VerzuimOnderDeDuim. Er zijn in 2013 driehonderd bedrijven met een relatief hoog verzuim benaderd, waarna er honderd vijftien bedrijven hebben deelgenomen. De doelstelling van deze jaarlijks doorlopende actie is om bedrijven te helpen met de aanpak van hun verzuim en tegelijkertijd de schadelast voor bedrijven en SAZAS te verlagen. In het afgelopen jaar is het accent ook steeds meer komen te liggen op duurzame inzetbaarheid van de medewerkers. Samen met de Stigasadviseur wordt een analyse van het bedrijfsbeleid, de inzetbaarheid en het verzuimbeleid gemaakt, waarna het bedrijf advies krijgt over de aanpak ervan. Vervolgens krijgen ondernemers, P&O'ers en leidinggevendenden ondersteuning en begeleiding in het formuleren en uitdragen van een bedrijfseigen verzuim en -inzetbaarheidsbeleid. Gelet op het succes van de aanpak en de waardering door klanten wordt deze door SAZAS kosteloos aan haar hoogverzuimende klanten aangeboden.

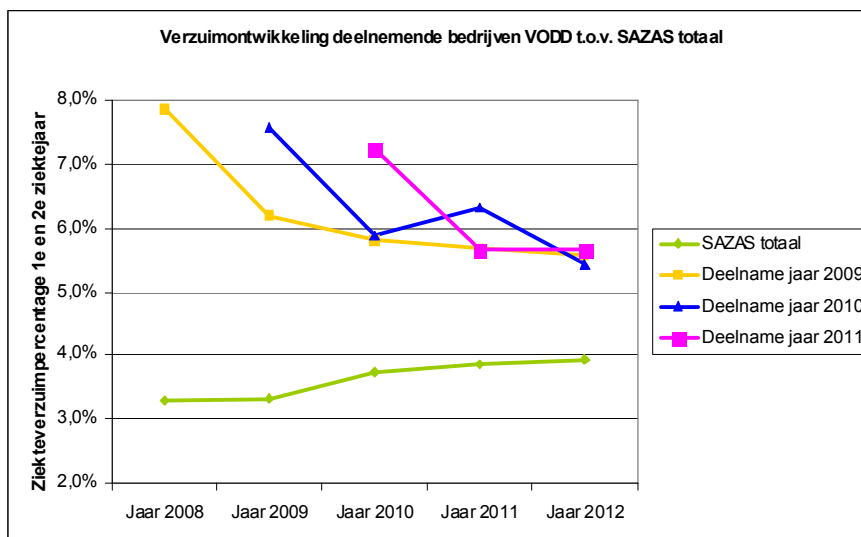
Als hoogverzuimende bedrijven worden gedefinieerd bedrijven met een verzuimpercentage van tweemaal het gemiddelde in de sector of hoger en/of bedrijven met meldingsfrequentie van 2.5 of hoger gedurende de laatste twee jaar. Enkele ervaringen uit de aanpak:

- De meeste deelnemende bedrijven laten een dalend effect zien in de verzuimcijfers.
- Werkgevers en leidinggevendenden geven aan dat ze stappen maken in scherper en adequater reageren op het gebied van verzuimbegeleiding, re-integratie en inzetbaarheid.
- Het kosteloos aanbieden van de aanpak door SAZAS aan haar klanten wordt als een gewaardeerde service ervaren.

De workshops zijn een belangrijk onderdeel van de aanpak. In twee dagdelen wordt interactief met elkaar gewerkt, er wordt gesproken over beïnvloedbaarheid van inzetbaarheid en verzuim. In het onderdeel gespreksvoering is het oefenen en het bespreken van de oefening zeer waardevol. Men ervaart dat een 'oplossing' van de medewerker zelf veel meer kans op succes heeft dan de oplossing die men zelf al bedacht heeft. Uit de evaluaties blijkt dat de workshops zonder uitzondering hoog worden gewaardeerd door de deelnemers.

Bedrijven die deelnemen aan de aanpak worden enkele jaren gevolgd. Hieruit blijkt telkens weer dat bedrijven na deelname aan de actie gemiddeld een substantiële daling van het verzuim laten zien. Uiteindelijk resulteert dit in een navenante daling van de financiële schadelast voor zowel de betrokken bedrijven als voor SAZAS. Deze daling is weergegeven in onderstaande grafiek.

Verzuimontwikkeling deelnemende bedrijven VODD van 2009 t/m 2011

3.8. REGIEVOERING OP VERZUIM

Tot slot heeft Stigas ook het afgelopen jaar bijgedragen aan een goede verzuimbegeleiding. Deze taak wordt in nauwe samenwerking met ArboVitale uitgevoerd, grotendeels voor werkgevers die hun verzuimverzekering bij SAZAS hebben ondergebracht. In deze samenwerking voert Stigas regie door middel van haar verzuimdesk, planbureau,

interventieadvies en functionele sturing van de dedicated bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs, die vanuit ArboVitale gedetacheerd zijn. Het afgelopen jaar heeft – met succes – het accent vooral gelegen op het omkeren van de stijgende ziekteduur de afgelopen jaren.

4. KENNISFUNCTIE EN UITVOERING BRANCHEPROJECTEN

Kenmerkend van de agrarische brancheaanpak voor preventie is ook de uitvoering van brancheprojecten. Hieronder wordt kort verslag gedaan van enkele projecten.

4.1 SECTORACTIVITEITEN

In 2013 is gestart met de uitvoering van de zogenaamde sector-activiteitenplannen. Voor de uitvoering hiervan is tijd vrijgemaakt van de adviseurs en zijn adviseurs benoemd tot zogenaamde sectorspecialist. Enerzijds krijgen de verschillende sectoren de gelegenheid om (kleine) projecten door de adviseurs uit te laten voeren en anderzijds krijgen de sectorspecialisten daardoor meer kennis van de sector en automatisch ook meer binding met de vertegenwoordigers in de sector. Stigas krijgt hierdoor meer 'een gezicht' in de sector.

Als sectorspecialisten zijn benoemd:

Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Sjoek van der Maarl
Hoveniers en Groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Peter Bredius
Glastuinbouw	Albert van der Burg	Ton Joosten / Iris Voorbergen
Open Teelten	Marcel van Diepen	Marieke van Esveld
Dierhouderij	Ger Meuwissen	Kees van Schanke / Rolf de Konink
Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Adri van Kooten

In alle sectoren kennen de sector-activiteitenplannen de volgende onderdelen:

- Vraagbaakfunctie. De sectorspecialist is beschikbaar voor vragen van vertegenwoordigers van de verschillende organisaties, maar ook als tweedelijns functionaris voor vragen van collegae.
- Volgen van nieuwe ontwikkelingen. Doel hiervan is om te kijken welke effecten deze ontwikkelingen hebben op de arbeidsomstandigheden. Positieve ontwikkelingen kunnen vervolgens gepromoot worden via bijvoorbeeld de arbeidsvriendelijke producten en bij ontwikkelingen met een negatief effect op de arbeidsomstandigheden wordt geprobeerd om in overleg met de leverancier/fabrikant dit te verbeteren.
- Column in een vakblad. Om veilig en gezond werken te promoten is in de meeste sectoren in het sector-activiteitenplan opgenomen om regelmatig in een vakblad te publiceren hierover. Dat heeft geleid tot een column van de sectorspecialist voor het mechanisch loonwerk in het blad Grondig. De sectorspecialist voor de bloembollensector had al langer een column in het blad Bloembollensisie.

Enkele unieke sectoractiviteiten zijn:

- Voorlichting over mestgassen. Naar aanleiding van het ongeval in de meststalo in Makkinga zijn in het Mechanisch Loonwerk in eerste instantie 25 Toolbox-meetingen gepland over de risico's van mestgassen. Later zijn hier nog 15 voorlichtingen aan toegevoegd.
- In de hovenierssector zijn in de praktijk technische hulpmiddelen uitgetest zoals een aantal accu aangedreven machines (kettingzaag, heggenschaar, bosmaaier), schoffel, ergonomische bezem en een ergonomische helm.
- In de glastuinbouw is een project gestart naar de 'zitgelegenheid' in de sector. Doel is om te kijken hoe zit-, stawerkplekken beter ingericht kunnen worden.
- Overleg met de Horti bedrijfsschool over inpassing van veilig en gezond werken in de opleidingen.
- In Bos en Natuur wordt een deel van de sectortijd besteed aan allerlei activiteiten rond de ziekte van Lyme.

De sectorspecialisten zijn ook verantwoordelijk voor de arbocatalogi en de branche-RIE's in de verschillende sectoren. In 2013 is gestart met de actualisatie van de branche-RIE's in de varkenshouderij, melkveehouderij en graasdieren en de pluimveehouderij. Deze branche-RIE's hopen we in 2014 af te ronden. In 2013 zijn de branche-RIE's voor de Hoveniers en Groenvoorziening, Zorgboerderijen en Paardenhouderij geactualiseerd en opnieuw getekend en erkend¹.

Ook in 2013 is in de verschillende sectoren weer gewerkt aan de arbocatalogi en zijn weer diverse nieuwe stukken aan de verschillende arbocatalogi toegevoegd of geactualiseerd.

¹ Hoveniers en Groenvoorziening is begin 2014 officieel getekend en erkend.

4.2 AANPAK 'WERKEN IN BALANS'

WerkenInBalans heeft als doel de duurzame inzetbaarheid van medewerkers te bevorderen door hen bewust te maken van de invloed van gezondheid en vitaliteit op hun functioneren. De in een eerdere door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gesubsidieerde pilot ontwikkelde aanpak werd voortgezet.

De aanpak WerkenInBalans kan als een belangrijk preventie-instrument worden gezien om in te spelen op de komende vergrijzing. Daarom is de aanpak onderdeel uit gaan maken van het project 'Werken aan morgen', dat mede ondersteund vanuit ESF-middelen medio 2012 is gestart en het afgelopen jaar is afgerond. In hoofdstuk 4.5 wordt hierop verder ingegaan. Omdat dit project per augustus van dit jaar beëindigd is, heeft er vanaf het 2^e kwartaal geen actieve werving plaatsgevonden voor de inzet van de actie WerkenInBalans.

Onderdeel van de aanpak is de WerkVermogensMonitor, die zijn basis heeft in de WorkAbilityIndex (WAI). De WAI is een in Finland ontwikkeld (vragenlijst)instrument dat inmiddels in twaalf verschillende landen en in diverse sectoren in Nederland wordt toegepast en een voorspelling geeft van mogelijke risico's op arbeidsongeschiktheid in de nabije toekomst.

De aanpak WerkenInBalans wordt als instrument ingezet om het gesprek, over langer doorwerken en mogelijke risico's op uitval op kortere of langere termijn, tussen werkgevers en hun werknemers op gang te brengen. Daarnaast geeft het een helder beeld van het werkvermogen op het moment van invullen en in de toekomst, van zowel het individu² als de groep. Op individueel gebied ondersteunt dit activiteiten om de inzetbaarheid te versterken. Op groepsniveau draagt het bij aan het ondernemingsbeleid en de acties die een bedrijf kan gaan ondernemen. Op sectoraal niveau biedt het mogelijkheden inzicht te verwerven in inzetbaarheidvraagstukken.

De aanpak WerkenInBalans bestaat uit de volgende onderdelen, te weten:

- het toepassen en evalueren en adviseren naar aanleiding van de Werkvermogensmonitor in bedrijven in de agrarische en groene sector;
- het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van zowel de werkgever als de werknemer als het gaat om leeftijdsbewust gezondheidsbeleid.

De aanpak WerkenInBalans is in 2013 ingezet bij 19 bedrijven. De vragenlijst de WerkVermogensMonitor is aan 632 personen verstrekt. Hiervan zijn 16 trajecten afgerond. Bij 3 bedrijven lopen de acties door in 2014.

4.3 WERKEN AAN MORGEN

Een belangrijk maatschappelijk vraagstuk voor de komende jaren is hoe we langer gezond en zinvol kunnen gaan doorwerken. Dit raakt ook onze sector. Stigas kan als sectorinstituut voor duurzame inzetbaarheid een bijdrage leveren aan de oplossing van dit vraagstuk. Daarom is in 2012 gestart met het project Werken aan morgen. Dit is in 2013 verder uitgevoerd en in het najaar afgerond. Het plan is financieel ondersteund vanuit het Europees Sociaal Fonds (ESF).

Het project 'Werken aan morgen' was erop gericht eraan bij te dragen dat ondernemers en werknemers langer gezond kunnen doorwerken. Met het project is de stand van zaken in kaart gebracht en zijn praktische hulpmiddelen ontwikkeld voor bedrijven om met het onderwerp aan de slag te gaan.

In het najaar 2013 is de eindrapportage opgeleverd. Enkele resultaten zijn:

- Een theoretisch kader (resultaat literatuurstudie). Dit vormde de basis voor onder andere de opzet van het vragenlijstonderzoek en kader voor resultaten van het vragenlijstonderzoek en beoordeling van goede praktijken.
- Een analyse van de huidige praktijk door middel van een vragenlijstonderzoek onder werkgevers en werknemers en een analyse van beschikbare verzuim- en arbeidsongeschiktheidsgegevens.
- Een kwalitatieve inventarisatie door middel van bedrijfsbezoeken. Hieruit is een overzicht gemaakt van wat werkgevers in de sector op dit moment doen om hun werknemers gezond aan het werk te houden en wat hiervoor succes- en faalfactoren zijn.
- Innovatieprijsvraag: good practices op het gebied van langer doorwerken. Uit de inzendingen is een eerste, tweede en derde plaats gekozen.

² Strikte privacyvoorwaarden worden hierbij gehanteerd. Resultaten worden enkel anoniem en op groepsniveau gedeeld met de werkgever.

- Er is een vitaliteitsscan ontwikkeld en online gezet, waarmee bedrijven kunnen zien of zij goed bezig zijn met hun beleid ten aanzien van langer doorwerken.
- Er is een training Werken aan morgen opgezet en gegeven.
- De Werkvermogensmonitor is bij ruim 700 werknemers uitgevoerd.
- Het Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en de Werkvermogensmonitor zijn gecombineerd en op twee bedrijven uitgetest.
- In bestaande producten en diensten, ondermeer de (digi)RI&E en verzuimbegeleiding wordt aandacht besteed aan ouder wordende medewerkers
- De actiewebsite www.werkenaanmorgen.nl is ontwikkeld. Deze fungeert als toolbox waarop werkgevers inspiratie kunnen opdoen en informatie kunnen vinden over hoe hun werknemers gezond aan het werk te houden.
- Er zijn 10 filmpjes gemaakt van koplopers (bedrijven die op een goede manier bezig zijn met langer doorwerken). Deze zijn te bekijken via de actiewebsite.
- Er is als afsluiting een 'doorwerkbijsamenkomst' voor betrokkenen gehouden op 14 november. Hierin werden de resultaten van het project gepresenteerd, is de innovatieprijs uitgereikt en waren er een inspirerende spreker en een paneldiscussie. Er is gekozen voor de term 'doorwerkbijsamenkomst', omdat Stigas nog verder met het onderwerp aan de slag gaat. Een plan voor een vervolg in 2014, genaamd 'Werken aan morgen 2.0' ligt klaar.

Foto: Potplantenkwekerij Sjaloorn uit Waddinxveen won de innovatieprijs

Het Europees Sociaal Fonds investeert in jouw toekomst en is medefinancier van deze activiteit.

4.4 STOF, PAK 'T AAN

Het afgelopen jaar heeft Stigas afspraken gemaakt om de campagne 'Stof, pak 't aan' voort te zetten. Aanleiding voor deze afspraken was dat de productschappen, die in het verleden deze campagne ontwikkeld en uitgevoerd hebben, worden opgeheven. Alle deelnemende partijen aan de campagne hebben in principe laten weten deze voort te willen zetten en daartoe bij Stigas te willen onderbrengen. Hierbij gaat het vooral om de voortzetting van de actiewebsite en de begeleidingscommissie de ontwikkelingen op het gebied van stofbestrijding volgt en zonodig actie onderneemt. Eind van het jaar is het onderzoek gestart hoe de activiteiten het beste binnen Stigas kunnen worden in gepast.

4.5 BESCHERM BEWUST

Tot slot is vanuit FNV Bondgenoten aan Stigas gevraagd om de actie 'Bescherm bewust' voort te zetten. Hierbij gaat het om voorlichtingsmateriaal en een actiewebsite. Inmiddels zijn er concrete afspraken gemaakt om deze actie vanuit Stigas voort te zetten.

5. COMMUNICATIE EN VOORLICHTING

5.1 COLLAND EN VANCOLLAND MAGAZINE

De afdeling communicatie van Stigas neemt deel aan het Colland-communicatieteam, waarin ook communicatieadviseurs van de Sectorraad, BPL en SAZAS deelnemen. Gezamenlijk ontwikkelen zij het Colland communicatiebeleid en zijn zij verantwoordelijk voor de communicatie met sociale partners, brancheorganisaties, bedrijven en bedrijfstakken. Hiervoor zijn de volgende gezamenlijke communicatiemiddelen ingezet: het magazine VanColland en de website www.colland.nl. Het gezamenlijke magazine VanColland verschijnt vier keer per jaar. Stigas maakt graag gebruik van dit magazine om de eigen dienstverlening en specifieke onderwerpen onder de aandacht te brengen van alle bij Colland aangesloten bedrijven. Het afgelopen jaar heeft Stigas wederom een substantieel deel van dit blad met actuele thema's rond arbeidsomstandigheden en verzuimpreventie weten te vullen.

5.2 FOLDERS EN WEBSITES

Stigas beschikt over een uitgebreide serie voorlichtingsleaflets. Deze folderlijn wordt regelmatig uitgebreid en geactualiseerd. Het meest populair bij werkgevers en werknemers zijn praktische leaflets over actuele zaken als de Gezondheidsbus, teken en de ziekte van Lyme en MRSA. Stigas biedt haar doelgroepen veel praktische informatie op internet. De onderstaande websites worden door Stigas actief onderhouden.

Stigas.nl

De website www.stigas.nl wordt vooral gevoed met informatie over de Stigas dienstverlening en specifieke arbokennis, onder andere arbeidsvriendelijke producten en informatie over diverse zoönosen en arbeidsrisico's. Het beheer van www.stigas.nl ligt geheel bij Stigas. In 2013 is de website geactualiseerd op basis van een uitgebreid gebruikersonderzoek. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de presentatie en toegankelijkheid van de grote hoeveelheid content geoptimaliseerd kon worden. Daarom is besloten om de website in 2013 opnieuw in te richten en vorm te geven zodat deze nog beter voldoet aan de klantbehoefte. Eind 2013 is de vernieuwde website opgeleverd.

Werkenaanmorgen.nl

De website voor het speciale project Werken aan morgen met daarop ondermeer de volgende informatie:

- Achtergrond en aanpak Werken aan morgen
- Vitaliteitsscan bedrijven
- Filmpjes- Hoe doen andere bedrijven dat?

Agroarbo.nl

De website agroarbo.nl bevat de arbocatalogi van de agrarische en groene sectoren. Deze website wordt in overleg met de klandbordgroepen actief onderhouden.

Weekvandeteek.nl

Tot slot is ook veel aandacht besteed aan de website www.weekvandeteek.nl. De website is ontstaan uit een samenwerkingsverband van Stigas met ruim twintig samenwerkende organisaties. Stigas onderhoudt de website.

5.3 VOORLICHTINGEN, WORKSHOPS EN CURSUSSEN

De Stigasadviseurs hebben ook het afgelopen jaar een groot aantal voorlichtingen, workshops en cursussen verzorgd. Zoals de workshops WerkenInBalans, verzuimmanagement, voeren van verzuimgesprekken en beter re-integreren. Naar het Stigas voorlichtingsprogramma is altijd veel vraag. Het afgelopen jaar zijn 185 presentaties verzorgd voor de verschillende sectoren. Specifieke onderwerpen die eruit sprongen waren veiligheid, de arbocatalogus, teken en de ziekte van Lyme en gezond bewegen. Ook verzorgde Stigas in samenwerking met CUMELA Nederland voorlichtingen over mestgassen. Voor deze voorlichtingen was veel belangstelling: ruim 50 toolboxmeetings zijn gegeven in het hele land. Bijlage 3 geeft een overzicht van de voorlichtingen die Stigas in 2013 heeft verzorgd.

18 februari 2013

RIJKEVOORT – In de nacht van zondag op maandag is bij een boerderij aan de Walsert in Rijkevoort een mestsilo ontploft.

Afbeelding en tekst uit de toolbox Mestgassen.

6. ORGANISATIE

6.1 STIGAS-BUREAU: KENNIS- EN LOKETFUNCTIE

De dienstverlening wordt aangestuurd en gecoördineerd door het landelijk Stigas-bureau (staf). Dit bureau vervult voor de sector de rol van kenniscentrum op het terrein van arbeidsomstandigheden, verzuim en gezondheidsmanagement. Deels gebeurt dit ook voor SAZAS. Ook is het bureau verantwoordelijk voor het secretariaat van het bestuur en voor de organisatie van de sectorale klankbordgroepen, die inhoudelijk verantwoordelijk zijn voor onder andere de afzonderlijke sector-arbocatalogi en de branche-RIE's en de centrale loket- en helpdeskfunctie (Stigas Servicedesk).

Overige activiteiten zijn onder andere:

- de aansturing van de Stigasorganisatie, inclusief de bij de uitvoering betrokken professionals (preventieadviseurs en dedicated bedrijfsartsen en re-integratieadviseurs)
- de landelijke 'loketfunctie' voor alle vragen om informatie en adviesdiensten van ondernemers en werknemers
- het onderhoud van sectorspecifieke instrumenten zoals branche-RIE's, arbocatalogi en Preventief Medisch Onderzoek
- het onderhoud van de websites www.stigas.nl en www.agroarbo.nl (arbocatalogus)
- het uitvoeren van de communicatiefunctie, ondermeer het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal en het invullen van het arbodeel in Colland-media
- regievoering op de verzuimbegeleiding, ondermeer voor bij SAZAS aangesloten bedrijven, via ondermeer de verzuimdesk, het planbureau en de interventieadviseurs
- het uitvoeren van brancheanalyses, ondermeer over de ontwikkeling van verzuim en ongevallen
- de ontwikkeling en coördinatie van brancheprojecten en –onderzoeken

In de staf van Stigas zijn de volgende disciplines vertegenwoordigd: medisch adviseur, arbeidsdeskundig adviseur, arbeidshygiënisch adviseur, veiligheidskundige, arbeid- en organisatiedeskundige, communicatieadviseur en interventieadviseur.

Werkgever zoekt informatie en vindt dat bij Stigas

"Goedendag.

Ik ben voor mijn kwekerij op zoek naar een betere manier om mijn kluiten te rooien.

Nu kwam ik op internet in de arbocatalogus het volgende tegen: Pneumatische kluitensteker

<http://www.agroarbo.nl/pdf/681.pdf>

Na wat zoekwerk op internet kan ik niets vinden wat hier op lijkt en waar dit te koop is.

Ik zou graag veel meer willen weten over dit stukje gereedschap

Kunt u mij op weg helpen?"

De Stigas Servicedesk legt deze vraag voor aan de preventieadviseurs. Zij weten precies waar de pneumatische kluitensteker te koop is. De klant wordt geïnformeerd is hiermee een stuk verder geholpen.

Foto:
Pneumatische kluitensteker

6.2 STIGAS-ADVISEURS EN AGRARISCHE KLANTENTEAMS

De Stigas-adviseurs zijn landelijk gespreid werkzaam en hebben contact met de dedicated opgestelde artsen en re-integratieadviseurs vanuit ArboVitale. Uitgangspunt is om preventieadviseurs, re-integratieadviseurs en brancheartsen zoveel mogelijk met elkaar te laten samenwerken, in het belang van de opbouw van kennis en kwaliteit van de dienstverlening. Naast de vaste kern van adviseurs worden voor specifieke werkzaamheden of projecten op ad-hoc basis ook andere deskundigen ingehuurd.

Adviseur	Specialisme	Regio
Peter Bredius	Akkerbouw en vollegrondsteelt, Machineveiligheid en Hoger Veiligheidskundige	Breda
Albert van der Burg	Glastuinbouw, Arbeidsdeskundige, EUREP/GAP	Westland
Marcel van Diepen	Bloembollen, witloftrekkerijen	Alkmaar
Marieke van Esveld	Fruittenteelt, fysieke belasting, kinderen	Arnhem
Dolf Goedee	Algemeen	Goes
Mirjam de Groot	Bos en natuur, geitenhouderij, teken en de ziekte van Lyme, kinderen	Amersfoort
Ton Joosten	Paddenstoelenteelt, aspergeteelt	Venlo
Wim Klauke	Akkerbouw, Middelbaar Veiligheidskundige	Groningen
Henry Kok	Fruittenteelt, Middelbaar Veiligheidskundige	Arnhem/Enschede
Rolf de Konink	Melkveehouderij, veeverbetering, bedrijfsverzorging, rundveebedrijven, KI-bedrijven (rundvee), Arbeidsdeskundige, Middelbaar Veiligheidskundige	Leeuwarden
Adri van Kooten	Akkerbouw, bos en natuur	Groningen
Sjoek van der Maarl	Mechanisch loonwerk, hoveniers en groenvoorziening, Hoger Veiligheidskundige	Haarlem
Ger Meuwissen	Varkens- en pluimveehouderijen, Middelbaar Veiligheidskundige, ARIE	Eindhoven
Kees van Schanke	Paardenhouderijen, maneges, Middelbaar Veiligheidskundige	Rotterdam
Albert Snapper	Algemeen	Apeldoorn
Iris Voorbergen	Boomteelt en vaste plantenteelt	Utrecht

BIJLAGE 1. SAMENSTELLING KLANKBORDGROEPEN EN SUBGROEPEN 31-12-2013**Klankbordgroep Hoveniers en Groenvoorzieners**

Naam	Namens	
J. Hoksberg	VHG	
I. Sangers	VHG	
J. Batenburg	VHG	
M. Custers	VHG	
Th. Nieuwenhuizen	VHG	
F. van den Bos	VHG	
M. Daamen	FNV Bondgenoten	
D. Aaldering	FNV Bondgenoten	
R. Aalberts	FNV Bondgenoten	
E. van Hulst	CNV Vakmensen	
P. van der Beek	CNV Vakmensen	
S. van der Maarl	Stigas	

Klankbordgroep Mechanisch Loonwerk

Naam	Namens	
J.H. Zweverink-Bosch	CUMELA Nederland	
C. van Zoest-Meester	CUMELA Nederland	
K. Nagtegaal	CUMELA Nederland	
A.W. Karelse	CUMELA Nederland	
M.C Bense	FNV Bondgenoten	
J. Sijtsma	FNV Bondgenoten	
G. Baert	Vakvereniging HZC	
J. Bosma	CNV Vakmensen	
C. Essens	Actor	Agendalid
P. Bredius	Stigas	

Klankbordgroep Glastuinbouw

Naam	Namens	
Voorzitter		
A. Hekman	LTO Noord Glaskracht	
J. Vooijs	LTO Noord Glaskracht	
E. Goos	LTO Noord Glaskracht	
L. de Jong	LTO Noord Glaskracht	
H. Onstwedder	FNV Bondgenoten	
H. Bos	FNV Bondgenoten	
A. van der Burg	Stigas	

Klankbordgroep Dierhouderij

Naam	Namens	
E. Douma	LTO Varkenshouderij	
A. Butijn	NOP	Plaatsvervanger A. Spieker
J. Houdijk	LTO Schapenhouderij	
J. Mulder	LTO Melkveehouderij	
H.J. Peek	LTO Paardenhouderij	
B. van Veldhuisen	FNRS	Plaatsvervanger W. Franken
Mevr. R. Pruijsten	LLTB	Agendalid
H. Onstwedder	FNV Bondgenoten	
G. Meuwissen	Stigas	

Klankbordgroep Bos en Natuur

Naam	Namens	
J.A. Eftink	FNV Bondgenoten	
W. Baltussen	FNV Bondgenoten	
J.H. Kraan	CNV Vakmensen	
J.P.M. Polman	IPC Groene Ruimte	
H.J. Jeurink	AVIH	
W. Roelfsema	Staatsbosbeheer	
H.J. Jeurink	AVIH	
M. Lammertink	Geldersch Landschap	
M. de Groot	Stigas	

Klankbordgroep Open Teelten

Naam	Namens	
Voorzitter		
B. Hasselo	LTO Akkerbouw	
B. Knol	LTO Boomteelt	
J. Janssen	ZLTO	Agendalid
H. Bus	NFO	Agendalid
G. Pronk	NFO	
J. van Leeuwen	LTO Boomteelt	
W. Biemans	LTO Vollegrond	
Mevr. M.C Bense	FNV Bondgenoten	
W.H. Immerzeel	CNV Vakmensen	
A. Zwetsloot	Anthos	
J.H. de Boer	KAVB	Agendalid
M. van Diepen	Stigas	

BIJLAGE 2. OVERZICHT DODELIJKE ONGEVALLEN AGRARISCHE EN GROENE SECTOREN 2013

1.	20 februari Nooitgedacht	19 jaar man	Werknemer	Een 19-jarige man kwam in de loods van het bedrijf klem te zitten tussen twee kisten
2.	25 april Coevorden	85 jaar man	Zelfstandige	Hooibaal van ongeveer 300 kg valt op bejaarde man.
3.	9 mei Varsseveld	50 jaar man	Zelfstandige	Een man is overleden nadat hij onder zijn kraan in de sloot belande.
4.	31 mei Tubbergen	32 jaar man	Zelfstandige	Man komt om bij ongeval met giertank.
5.	19 juni	26 jaar	Zelfstandige	Mannen komen om in mestsilos.
6.	Makkinga	29 jaar	Werknemer	
7.		42 jaar mannen	Werknemer	
8.	21 juni 's-Gravenzande	52 jaar man	Werknemer	Man wordt geëlektrocuteerd.
9.	31 juli Barneveld	62 jaar Man	Zelfstandige	Verreiker rijdt tegen muur die instort. De man die er net achter loopt komt om.
10.	29 augustus Obdam	51 jaar Man		Man rijdt met trekker in sloot
11.	5 september Markelo	62 jaar man	Zelfstandige	Man komt om bij ongeval met minikraan
12.	8 oktober Aalten	43 jaar man	Zelfstandige	Man valt van maïshakselaar en overlijdt later.
13.	31 oktober Zwijndrecht	57 jaar man	Zelfstandige	Man komt bij hoveniersbedrijf terecht in hefinstallatie
14.	4 december Vredepeel	37 jaar Man	Werknemer	Man raakt bekneeld in melkcarroussel
15.	29 december Hoek	67 jaar Man	Zelfstandige	Man valt door dak schuur

DODELIJKE ONGEVALLEN MET 'DERDEN' OP AGRARISCHE BEDRIJVEN

1.	23 september Achtmaal	49 jaar man	Werknemer	Man krijgt stalen plaat op zich
2.	31 oktober Harlingen	27 jaar man	Werknemer	Man valt door dak schuur

Zelfstandigen: 9
 Werknemers: 5
 Gezinsleden: - waarvan - kind
 Niet bekend: 1

Derden: 2

BIJLAGE 3. OVERZICHT VOORLICHTINGEN STIGAS 2013

	Datum	Sector	Stigasmedewerker	Onderwerp
1	5-11	AB Brabant	Peter Bredius	Mestgassen, dieren en machines
2	7-11	AB Brabant	Peter Bredius	Mestgassen, dieren en machines
3	29-1	Akkerbouw	Kees van Schanke	Veiligheid op en rond het erf
4	31-1	Akkerbouw	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
5	14-3	Akkerbouw	Iris Voorbergen	Verlenging Spuitlecensie
6	4-4	Akkerbouw	Iris Voorbergen	Verlenging Spuitlecensie
7	9-1	AOC	Marieke van Esveld	RIE
8	16-1	AOC	Marieke van Esveld / Ton Joosten	RIE
9	30-1	AOC	Marieke van Esveld / Ton Joosten	RIE
10	15-2	Bedrijfsverzorging	Marlies Kamps	Workshop Werken aan Morgen
11	5-2	Bloembollen	Marcel van Diepen	Gezond bewegen
12	13-2	Bloembollen	Marcel van Diepen	Veilig werken (met gevaarlijke stoffen)
13	13-3	Bloembollen	Marcel van Diepen	Veiligheid, Werken aan morgen.
14	7-5	Boomkwekerij	Iris Voorbergen	Teken, tekenbeten
15	4-2	Boomteelt	Wim Klaucke	Veiligheid in en rond het bedrijf
16	14-1	Bos en Natuur	Wim Klaucke	Veiligheid voor vrijwilligers
17	15-3	Bos en Natuur	Wim Klaucke	Veiligheidscampagne arbobreed
18	27-3	Bos en Natuur	Wim Klaucke	Veiligheid/Calamiteitenplan
19	9-4	Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
20	9-4	Bos en Natuur	Marcel van Diepen / Iris Voorbergen	Werken in Balans
21	9-4	Bos en natuur	Iris Voorbergen	Werken In Balans
22	11-4	Bos en Natuur	Mirjam de Groot/ Marlies Kamps	Werken in Balans
23	17-4	Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
24	3-6	Bos en natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
25	4-6	Bos en natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
26	13-6	Bos en natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
27	18-6	Bos en natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
28	20-6	Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
29	20-6	Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Werken in Balans
30	24-6	Bos en natuur	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
31	25-6	Bos en Natuur	Mirjam de Groot	Werken in Balans
32	9-7	Bos en Natuur	Marieke van Esveld	Lichamelijke belasting
33	16-12	Bos en Natuur	Wim Klaucke	Gezond werken
34	5-9	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Arbo en preventie tekenbeten
35	27-9	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Werken aan Morgen/Arbocatalogus
36	27-9	Bos, Natuur en Landschap	Marlies Kamps	Werken aan Morgen
37	12-11	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Training inzetbaarheid
38	26-11	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Training inzetbaarheid
39	3-12	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Training inzetbaarheid
40	16-5	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Werken aan morgen, Arbocatalogus
41	23-5	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Werken aan morgen, Arbocatalogus
42	30-5	Bos, Natuur en Landschap	Mirjam de Groot	Werken aan morgen, Arbocatalogus
43	13-11	Dieren en paardenhouderij	Kees van Schanke	Veiligheid, Arbowet
44	7-1	Diverse sectoren	Henry Kok	Veiligheid, RI&E, Arbocatalogus
45	15-1	Diverse sectoren	Wim Klaucke	Veiligheids campagne arbobreed
46	16-1	Diverse sectoren	Wim Klaucke	Veiligheids campagne arbobreed
47	17-1	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Veilig werken met gevaarlijke stoffen
48	17-1	Diverse sectoren	Wim Klaucke	Veiligheids campagne arbobreed
49	17-1	Diverse sectoren	Marlies Kamps	Workshop Werken aan Morgen

	Datum	Sector	Stigasmedewerker	Onderwerp
50	22-1	Diverse sectoren	Henry Kok	Veiligheid op het erf
51	24-1	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Verzuimmangement
52	29-1	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Mijn Bedrijf, Jouw Bedrijf Veiligheid
53	29-1	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Workshop Werken aan Morgen
54	30-1	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Workshop Werken aan Morgen
55	7-2	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Veilig werken met gevaarlijke stoffen
56	7-2	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Verzuimmanagement
57	7-2	Diverse sectoren	Adri van Kooten	Veiligheid op het bedrijf
58	14-2	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Voeren van Verzuimgesprekken
59	14-2	Diverse sectoren	Marlies Kamps	Workshop Werken aan Morgen
60	21-2	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Workshop Werken aan Morgen
61	26-2	Diverse sectoren	Iris Voorbergen	Workshop Werken aan Morgen
62	14-3	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Veilig werken met gevaarlijke stoffen
63	19-3	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Veiligheid, Werken aan morgen
64	21-3	Diverse sectoren	Mirjam de Groot	Preventie tekenbeten
65	26-3	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Werken in Balans
66	27-3	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Mijn Bedrijf, Jouw Bedrijf
67	4-4	Diverse sectoren	Mirjam de Groot	Eikenprocessierups/tekenbeten
68	4-4	Diverse sectoren	Marcel van Diepen	Veilig werken met gevaarlijke stoffen
69	7-6	Diverse sectoren	Marieke van Esveld	Mijn bedrijf, jouw bedrijf
70	11-6	Diverse sectoren	Marieke van Esveld	Mijn bedrijf, jouw bedrijf
71	25-9	Diverse sectoren	Rolf de Konink	Veiligheid op het erf
72	15-10	Diverse sectoren	Rolf de Konink	Veiligheid op het erf en mestgassen
73	5-11	Diverse sectoren	Wim Klaucke	Veiligheid op het erf
74	21-11	Diverse sectoren	Ger Meuwissen	Veiligheid op het erf
75	9-12	Diverse sectoren	Marieke van Esveld	WerkenInBalans
76	18-12	Diverse sectoren	Rolf de Konink	Veiligheid in en om erf en mestgassen
77	9-4	Diverse sectoren	Marlies Kamps	Werken aan Morgen
78	24-10	Diverse sectoren	Henry Kok	Veiligheid op het erf
79	24-1	Dierhouderij	Marlies Kamps	Presentatie Werken aan Morgen
80	11-1	Fruiteelt	Marcel van Diepen	Arbowet alg. Veiligheid
81	15-1	Fruiteelt	Marieke van Esveld	Arbocatalogus en act. Arbeidsomstandigheden
82	11-3	Glastuinbouw	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
83	19-3	Glastuinbouw	Marieke van Esveld	Lichamelijke belasting
84	10-7	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Voorlichting
85	18-9	Glastuinbouw	Sjoek vd Maarl	Gewasbeschermingsdagen
86	19-9	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Gewasbeschermingsdagen
87	25-9	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Gewasbeschermingsdagen
88	26-9	Glastuinbouw	Albert van der Burg	Gewasbeschermingsdagen
89	26-3	Glastuinbouw	Iris Voorbergen	Mijn bedrijf Jouw Bedrijf
90	7-1	Hoveniers en groenvoorziening	Wim Klaucke	Veiligheid in en rond het bedrijf
91	4-4	Hoveniers en groenvoorziening	Wim Klaucke	Veiligheidscampagne arbobreed
92	7-1	Hoveniers en groenvoorziening	Wim Klaucke	Veiligheid in en rond het bedrijf
93	15-1	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus
94	24-1	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus
95	4-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
96	5-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
97	7-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
98	11-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
99	12-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus

	Datum	Sector	Stigasmedewerker	Onderwerp
100	19-2	Hoveniers en groenvoorziening	Marieke van Esveld	Onderwerpen fysieke belasting
101	21-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van der Maarl/Iris Voorbergen	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus
102	25-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
103	26-2	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
104	5-3	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van de Maarl	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus
105	14-3	Hoveniers en groenvoorziening	Sjoek van der Maarl	Toolbox met onderwerpen uit de arbocatalogus
106	14-5	Hoveniers en groenvoorziening	Peter Bredius	Tekenbeten, veiligheid
107	23-5	Hoveniers en groenvoorziening	Iris Voorbergen	Tekenbeten, veiligheid
108	7-1	Hoveniers en groenvoorziening	Kees van Schanke	Veiligheid algemeen, RIE
109	8-1	Hoveniers en groenvoorziening	Kees van Schanke	WerkenInBalans
110	8-1	Hoveniers en groenvoorziening	Kees van Schanke	Veiligheid algemeen, RIE
111	6-2	Hoveniers en groenvoorziening	Marcel van Diepen/Sjoek van der Maarl	Lyme en Eikenprocessierups
112	12-2	Hoveniers en groenvoorziening	Marieke van Esveld	Onderwerpen fysieke belasting
113	18-2	Hoveniers en groenvoorziening	Marieke van Esveld	Onderwerpen fysieke belasting
114	21-2	Hoveniers en groenvoorziening	Marieke van Esveld	Onderwerpen fysieke belasting
115	14-5	Hoveniers en groenvoorziening	Kees van Schanke	RIE, veiligheid algemeen toolbox
116	7-10	Hoveniers en groenvoorziening	Marlies Kamps	WerkenInBalans
117	17-1	Mechanisch Loonwerk	Sjoek vd Maarl	Veiligheid & Arbocatalogus
118	18-2	Mechanisch Loonwerk	Marlies Kamps	Werken in Balans
119	5-4	Mechanisch loonwerk	Henry Kok	Werken In Balans en Gezond werken
120	12-9	Mechanisch Loonwerk	Adri van Kooten	Toolbox mestgassen
121	5-11	Mechanisch Loonwerk	Marcel van Diepen	Toolbox mestgassen
122	5-11	Mechanisch Loonwerk	Marcel van Diepen	Toolbox mestgassen
123	12-11	Mechanisch Loonwerk	Ger Meuwissen	Toolbox mestgassen
124	13-11	Mechanisch Loonwerk	Rolf de Konink	Toolbox mestgassen
125	14-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
126	14-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
127	14-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
128	15-11	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Toolbox mestgassen
129	15-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
130	15-11	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Toolbox mestgassen
131	18-11	Mechanisch Loonwerk	Ger Meuwissen	Toolbox mestgassen
132	19-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
133	19-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
134	20-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
135	20-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
136	20-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
137	21-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
138	21-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
139	21-11	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
140	22-11	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
141	25-11	Mechanisch Loonwerk	Adri van Kooten	Toolbox mestgassen
142	26-11	Mechanisch Loonwerk	Adri van Kooten	Toolbox mestgassen
143	26-11	Mechanisch Loonwerk	Ger Meuwissen	Toolbox mestgassen
144	27-11	Mechanisch loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
145	28-11	Mechanisch Loonwerk	Rolf de Konink	Toolbox mestgassen
146	29-11	Mechanisch Loonwerk	Rolf de Konink	Toolbox mestgassen
147	2-12	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	Toolbox mestgassen
148	2-12	Mechanisch Loonwerk	Rolf de Konink	Toolbox mestgassen
149	3-12	Mechanisch Loonwerk	Marcel van Diepen	Toolbox mestgassen

	Datum	Sector	Stigasmedewerker	Onderwerp
150	9-12	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
151	9-12	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
152	9-12	Mechanisch Loonwerk	Wim Klaucke	Toolbox mestgassen
153	10-12	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
154	11-12	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Toolbox mestgassen
155	13-12	Mechanisch Loonwerk	Henry Kok	Toolbox mestgassen
156	13-12	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Algemeen VGW en arbocatalogus
157	16-12	Mechanisch Loonwerk	Adri van Kooten	Toolbox mestgassen
158	17-12	Mechanisch Loonwerk	Wim Klaucke	Toolbox mestgassen
159	20-12	Mechanisch Loonwerk	Ger Meuwissen	Toolbox mestgassen
160	16-5	Mechanisch Loonwerk	Peter Bredius	Teken
161	17-5	Mechanisch Loonwerk	Iris Voorbergen	Werken in Balans
162	24-5	Mechanisch Loonwerk	Kees van Schanke	WAM voorlichting Medewerkers
163	4-11	Mechanisch Loonwerk/groenvoorziening	Peter Bredius	Veiligheid in groen beheer
164	2-12	Mechanisch Loonwerk/groenvoorziening	Peter Bredius	Veiligheid in groen beheer
165	22-1	Melkvee	Iris Voorbergen	Mijn bedrijf Jouw bedrijf
166	19-3	Melkvee	Adri, Rolf, Mirjam, Marcel, Wim	Veiligheid rondgang in megastal
167	16-4	Melkvee	Henry Kok	Veiligheid op het bedrijf
168	29-5	Melkvee	Henry Kok	Veiligheid op het bedrijf
169	8-10	Melkveehouderij	Henry Kok	Veiligheid op het erf
170	6-2	Paardenhouderij	Kees van Schanke	RIE, arbocatalogus, promotie Stigas
171	14-2	Paardenhouderij	Kees van Schanke	Veiligheid in de paardenhouderij
172	27-3	Paardenhouderij	Kees van Schanke	RIE Paardenhouderijen
173	20-3	Pluimvee	Marieke van Esveld	Lichamelijke belasting
174	20-3	Pluimvee	Marieke van Esveld	Stof
175	20-6	Tomatenkwekerij	Marieke van Esveld	Lichamelijke belasting
176	24-10	Varkens, rundvee	Henry Kok	Veiligheid op het erf, incl. mestgassen
177	7-1	Varkenshouderij	Marieke van Esveld	Mijn bedrijf, jouw bedrijf
178	22-1	Varkenshouderij	Henry Kok	Veiligheid en fysieke belasting
179	14-3	Veehouderij	Kees van Schanke	Mijn bedrijf, jouw bedrijf
180	25-11	Veehouderij	Kees van Schanke	Veiligheid op het erf/Mestgassen
181	8-10	Veehouderij en akkerbouw	Henry Kok	Veiligheid op het erf
182	12-3	Zorgboerderijen	Kees van Schanke	RIE, bespreken gezinsbedrijven
183	24-1	Zorgboerderijen	Marcel van Diepen	Mijn Bedrijf, Jouw Bedrijf